

1730-ին ան կը գրէ Ստեփան Շահրիմանենցին, հաղորդելով հետեւեալ մանրամասնութիւնը.

« Ահա զվարսուն ան շնորհիւ Տեառն աւարտեալ՝ սկսանիմ թուլանալ, մանաւանդ ձեռքս ի գրելոյ. զԲաղգիրքն իմ յայսմիկ ամառն յուսամ Տերամբ աւարտել, զՄաշտոցն մեր և զՆոր Տոմարն, զոր Մաճուաց հայքն, և մեք փափաքիմք ունիլ, առաքեմ ի տիպ առ ձեռս երկուցունց Ամենապատիւ վարդապետացդ Տեառն Խաչատրոյ և Տեառն Արքայ հօրն, եւն (1):

Եոյն տարին կը գրէ Քելեան Պետրոսի մը, տալով տեղեկութիւն նաեւ իր Բաղբրքին մասին.

« Զանամ զԲաղգիրքն յայս ամառն կատարել, զոր երեսուն տարի է, քանի որ սկսեալ եմ, յայց միշտ չեմ գրել »:

Այս տողերէն կը հետեւի թէ բաղգիրքը սկսած է յօրինել 1700-ին և երեսուն տարի աշխատելէ վերջ, տակաւին լրացուցած չէ, որովհետեւ ունեցած է ընդհատումներ:

1731 Օգոստոս 3-ին գրելով առ Արքամ վարդապետ՝ կու տայ հետեւեալ մանրամասնութիւնները, նկատմամբ թուականին, հանգեծ ուրիշ կարելոր տեղեկութիւններով:

« Յուսալով Տերամբ և զբոլոր Փիլիսոփայութիւնն գրել, յիտ աւարտելոյս զԲառարանն իմ, Գանձ Հայոց լեզուին մակագրեալ, զոր ի գալ Հոկտեմբերի ամսոյս յուսամ վճարել. զի պատրաստի ունիմ զամենայն բառս, և այժմ աւարտեմ զգիրն Տիւն: Քառասուն ամք եւ յորմէհետէ սկսայ գրել զսայ, բայց ոչ շարունակաբար, զի երբեմն իրր զՏիւն գամս, երբեմն աւելի կամ պակաս, գոլով իմ այլովք պարապեալ, ի ձեռս ոչ առի:

Հոս քառասուն տարուան աշխատանք մը կը ներկայացնէ զայն, հակառակ շատ յայտնի տողերուն, զոր վերեւ տեսանք: Սկզբնաւորութեան շրջանին կ'ակնարկէ անշուշտ, այսինքն նախապատրաստական շրջանի մը, երբ գաղափարը յղանալէ վերջ, լծուած է այդ աշխատանքին 1700-էն ալ առաջ:

ՈՒՐԻՇ ԶԱՆԳԱՄԱՆՔՆԵՐ

Ստեփանոս Ռոշքեան իր ձեռնարկին գիտակցութիւնն ունի, և հարկ եղած հմտական պաշարը, գիտութիւնը, համեմատելով իր գործը ուրիշներու նմանօրինակ ձեռնարկներուն:

Առ Արքահամ վարդապետ գրած նամակին մէջ (կարելոր նամակ մըն է ատիկա) կը շարունակէ հաղորդել մեզի իր խորհրդածութիւնները, և տեսակ մը ինքնագովութեամբ (զոր մեկնելու է իրր ինքնագիտակցութիւն կատարուելիք գործին լրջութեան և ծանրութեան) սա տեղեկութիւնները.

« Եւ ոչ զմի բառ քարց վկայութեան « զնեմ. զբառն ըստ իսկական նշանակութեանց նոցին մկեկեմ, առադրելով « և զլատինականն վասն թարգմանութեան: Զգրեանս, զորս և ոչ ականջօք « մերովք լուեալ էաք, առ ձեռս առնուի, « մինչեւ ի Գանձարանէն Սոյ թագաւոր « բացն մերոց ի վաղուց հետէ այսր բե « րեալս. այսպէս տրամադրելով Աստու « ծոյ նախախնամութեանն: Ոչ երկարեմ « զուստն, և զգիարզն. միայն ասեմ, թէ « Աջ Տեառն արար զօրութիւն: Արդ ով « ոք և իցէ, զովելի արդեօք, այն Զէլէպի « Մաղաքիասն, որ ժր. տարիս ցայժմ « ի վերայ Բառարանին իւրոյ մաշեաց, « ասեմ, թէ եւ զհազար գլուխս ունիցի, « ոչ կարէ զկատարեալ Բառարանն ըի « նել, եթէ ոչ հիմնաբար տեղեակ իցէ « Յունաց և Լատինացուց լեզուին, և « Վերրայեցուցն եւս մեկնութիւնս ունիցի,

(1) Այսինքն Միլիթար Արքաճօր և Խաչատուր աստուծարան վարդապետին, հաստատուած վէնետիկ: